

Notat: Dagens GMO-policy og rammer for utvikling av denne.

Innspill fra Felleskjøpet Rogaland Agder

Den norske landbruksnæringas egne holdninger til genredigering er avgjørende for om den nye genteknologien har en fremtid i norsk matproduksjon. Felleskjøpet Rogaland Agder har gjennom historien hatt en tilnærming der det er avgjørende å ta i bruk nye teknologier som kan styrke norske bønders konkurransekraft. I en verden med økende internasjonal konkurranse, tiltakende klima- og produksjonsutfordringer, og stadig raskere endringer i markedstrender og samfunnets krav til bærekraftige produkter og produksjonsmetoder, er det behov for også å vurdere dagens GMO-policy i nytt lys.

Det overordnede målet i gjeldende GMO-policy, om at; *«Landbrukets oppgave er å forvalte naturen på en slik måte at det bidrar til en bærekraftig utvikling. Det er en overordnet målsetting å opprettholde produksjonsmåter som sikrer trygghet for matkvalitet og helse. Innenfor denne rammen skal landbruket produsere mat og andre produkter effektivt og rasjonelt til beste for næringen og forbrukerne»*, er et mål som står seg.

Vi mener at den genteknologiske utviklingen som har skjedd i tidsrommet etter at gjeldende GMO-policy ble utformet i 2005 (siste revisjon), gir grunnlag for behov for oppdatering. Bakgrunnen for dette er bl.a. at ny teknologi for å endre DNA gir nye muligheter som dagens policy ikke tar opp i seg.

Felleskjøpet Rogaland Agder har som formål å styrke medlemmenes økonomi på kort og lang sikt, og vi mener at når ny kunnskap om genteknologi vil kunne gjøre norsk landbruk og matproduksjon mer bærekraftig og styrke den norske bondens konkurransekraft, må ikke policyen være til hinder for dette. Vår holdning er således at gjeldende policy bør oppdateres i forhold til ny kunnskap om teknologier for genredigering, og den bør være balansert i forhold til muligheter og utfordringer.

Nye genredigeringsteknikker og endringer i lovregulering kan styrke konkurransekraften til aktørene i norsk matproduksjon blant annet ved raskere å tilpasse norsk grøntproduksjon til et endret og mer utfordrende klima, mer effektiv og målretta planteforedling, øke og bedre kvaliteten på fôrproduksjon, redusere innkjøpskostnader og øke tilgangen på innsatsfaktorer.

Policyen må sikre at produkter som brukes og produseres i norsk landbruk skal være trygge, samfunnsnyttige, bærekraftige og etisk forsvarlige – i tråd med formålet i genteknologiloven, men det er også viktig at ikke Norge har strengere regler enn EU, for å sikre gode konkurransevilkår for norske aktører

Ved rett bruk av ny genteknologi vil vi, etter det vi forstår, kunne oppnå redusert miljøbelastning fra for eksempel sprøyting og gjødsling, økt holdbarhet og totalt sett en mer ressurseffektiv produksjon. Omdømmet til norsk mat er sterkt knyttet til ressursutnyttelse, landbruk over hele landet, god dyrevelferd, klimaavtrykk, og bærekraft og økosystemer, men ikke minst trygg mat. Derfor må endringer i gjeldende policy være trygt forankret i kunnskapsbasert fundament, bygget opp av tillit og anerkjent vitenskapelig standard.

Eksempelet med kornsorten bygg, der man fant sorter av bygg i Etiopia som var naturlig resistent mot soppen meldugg, er et godt eksempel. Den genetiske variasjonen vi i dag har til rådighet baserer seg på tilfeldige genetiske mutasjoner som oppstår over tid, samt noe flaks. Egenskapen man oppdaget i Etiopia har over mange år blitt kryssset inn i kommersielle elitesorter beregnet på

moderne landbruk. Denne egenskapen skyldes en naturlig og tilfeldig mutasjon i genet MLO. Mange byggsorter med MLO-mutasjoner brukes og selges i Norge. Med ny kunnskap om genredigering har man muligheten til å lage disse mutasjonene målrettet. Noe forskere i Kina gjorde i 2014, og denne hveten – som er resistent mot meldugg – er nå i ferd med å kommersialiseres blant annet i USA. Lignende nyttiggjørelse av genredigering er aktuelt blant annet i form av tørråteresistent potet som reduserer behovet for sprøyting.

For norsk husdyrproduksjon er det avgjørende å opprettholde lønnsomhet. Det generelle kostnadsnivået og prisen på norske matvarer i relasjon til importerte landbruksvarer, gjør at utsiktene til å bedre lønnsomheten ved inntektsøkninger ikke er åpenbare. Det kan derfor bli avgjørende viktig at kostnadssiden i norsk husdyrproduksjon holdes på et akseptabelt nivå. I et scenario der Norge har vesentlig strengere regler enn andre deler av verden, vil prisdifferanse på innsatsfaktorer til fôrproduksjon som er produsert med eller uten bruk av nye genteknologiske metoder, sannsynligvis bli svært høy.

For norsk husdyrnæring er det viktig å ha handlingsrom til å velge de mest lønnsomme og bærekraftige fôrressursene. Så langt har ikke GMO-fôr vært tilstrekkelig fordelaktig, men dette kan endre seg, og vi ser allerede i dag at GMO-premiene på soya er sterkt eskalerende. Denne mekanismen vil høyst sannsynlig forsterke seg ved innførsel av nye teknologier i internasjonalt landbruk. Felleskjøpet Rogaland Agder mener derfor at policyens presisering om at landbruket prinsipielt er imot å bruke genmodifiserte råvarer i fôr, bør justeres slik at denne teksten også er i tråd med policyens formål: at ny genteknologi kan brukes, men kun når det er fordelaktig for natur, forbruker og næring.

Ved en endring av dagens policy, mener vi også at det er viktig med en parallell oppdatering av begrepsbruk. GMO-begrepet er belastet og i denne sammenhengen misvisende, det er en vesentlig forskjell mellom klassisk genmodifisering (som dagens policy tar avstand fra) og nye teknologier ala CRISPR. Norsk landbruksnæring må også jobbe frem en kunnskapsbasert kommunikasjonsstrategi som sikrer at tilliten til norske landbruksvarer opprettholdes. Dersom dette blir gjort rett vil også tilliten kunne styrkes.